Meer talen, meer kansen

Positieve aandacht bij meertalige kinderen voor het Nederlands én de thuistaal

Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Meer talen, meer kansen

Positieve aandacht bij meertalige kinderen voor het Nederlands én de thuistaal

Advies uitgebracht door de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren 2024

Inhoud

Meer talen, meer kansen 7

Meertaligheid is de realiteit 9

Kenmerken van een meertalige taalontwikkeling 10

Het belang van een goed ontwikkelde thuistaal 13

Waardeer meertaligheid 15

Bronnen 16

Samenstelling Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren 20

4

Meer talen, meer kansen

Positieve aandacht bij meertalige kinderen voor het Nederlands én de thuistaal

Veel kinderen in Nederland en Vlaanderen groeien meertalig op. Op school en op straat spreken ze vooral Nederlands en thuis (ook) een andere taal of talen, hun 'thuistaal'. Hiermee bedoelen we de niet-Nederlandse taal of talen die kinderen thuis horen en gebruiken, al is voor veel meertalige kinderen het Nederlands ook een thuistaal. Het belang van het Nederlands – zoals voor alle andere kinderen in Nederland en Vlaanderen – staat buiten kijf. Het Nederlands is nodig om deel te nemen aan de maatschappij en aan het onderwijs, om met andere kinderen te spelen, om in het dagelijkse leven te communiceren en om later een baan te vinden. Voor de verdere taalontwikkeling van het kind in het Nederlands is het cruciaal dat die taal voldoende als instructietaal in alle vakken en op alle niveaus in het leerplichtonderwijs aangeboden wordt. Kennis van een andere taal staat vaardigheid in het Nederlands niet in de weg.

In dit advies laten we zien hoe kinderen, het gezin waarin ze opgroeien en de samenleving er baat bij hebben als er naast aandacht voor het Nederlands ook (meer) positieve aandacht komt voor de thuistalen van meertalige kinderen. Het lijkt tegenstrijdig dat de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren aandacht vraagt voor thuistalen. Uit onderzoek uit Vlaanderen, Nederland en internationaal blijkt echter dat een goede beheersing van de thuistaal op een positieve manier bijdraagt aan het leren van de schooltaal. Daarnaast heeft een goed ontwikkelde thuistaal ook allerlei andere voordelen die bijdragen aan het welbevinden van het kind. Bij meertaligheid gaat het dus niet om of-of, maar om én-én. Hieronder lichten we deze voordelen toe en beschrijven we hoe de meertalige taalontwikkeling eruitziet. We hebben het hier vooral over *waarom* positieve aandacht voor alle talen van meertalige kinderen van belang is. Voor *hoe* je dit kunt doen, bijvoorbeeld als leerkracht of ouder, verwijzen we naar de bronnen aan het einde. Eerst schetsen we de meertaligheid in Nederland en Vlaanderen.

Meertaligheid is de realiteit

Er zit veel variatie in de thuistalen van meertalige kinderen in Nederland en Vlaanderen: van Arabisch tot Frans, van Pools tot Tigrinya. In een recente enquête uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onder 15-plussers in Nederland werden maar liefst 149 verschillende thuistalen genoemd, inclusief regionaal gesproken talen zoals het Fries, Nedersaksisch en Limburgs. Ook regionale talen en dialecten tellen mee als thuistalen.

Het precieze aantal meertalige kinderen in Nederland is moeilijk vast te stellen. In een rapport van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) uit 2018 werd op basis van geboorteland geschat dat er meer dan 3,5 miljoen mensen in Nederland wonen die met meer dan één taal zijn opgegroeid. Het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk hoger: ook veel mensen die in Nederland geboren zijn, spreken thuis meerdere talen. In de enquête van het CBS gaf één op de vier bevraagden aan dat ze thuis vooral in een andere taal dan het Nederlands communiceren.

Voor Vlaanderen zijn er via de website Opgroeien.be preciezere cijfers beschikbaar over de talen die ouders met hun kind(eren) spreken. In ongeveer één op de vier gezinnen van de in 2022 geboren baby's wordt er door minstens één ouder een andere taal dan het Nederlands gesproken. Ook in het basisonderwijs is het aandeel leerlingen met een niet-Nederlandse thuistaal in het schooljaar 2022-2023 ongeveer één op de vier (26%). In 2013-2014 was dit volgens dezelfde website 18%. In een grote stad zoals Antwerpen is het aandeel basisschoolleerlingen dat thuis een andere taal dan (of naast) het Nederlands spreekt bijna 50%. Zowel in Vlaanderen als in Nederland verschilt het aantal meertalige kinderen sterk per regio.

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht voor meertaligheid in de samenleving: meertalige collecties of meertalige voorleesactiviteiten in bibliotheken, lespakketten Limburgs en Achterhoeks, 'taalvriendelijke' scholen en een besluit van de gemeente Amsterdam om meertaligheid in het onderwijs te stimuleren. Talige diversiteit en meertaligheid spelen ook een belangrijke rol in wereldburgerschapsonderwijs. Aandacht hiervoor draagt bij aan het halen van de duurzame ontwikkelingsdoelen van UNESCO rondom kwaliteitsonderwijs (doel 4) en het verminderen van ongelijkheid (doel 10). Volgens het VN-kinderrechtenverdrag (artikel 30) hebben kinderen het recht om hun eigen taal (of talen) te leren en te gebruiken. Kortom, in zowel Nederland als Vlaanderen is meertaligheid de realiteit.

Kenmerken van een meertalige taalontwikkeling

In veel opzichten verloopt de ontwikkeling van meerdere talen tegelijk op dezelfde manier als een eentalige ontwikkeling. Meer- en eentaligen doorlopen dezelfde ontwikkelingsstadia. Beiden maken bijvoorbeeld eerst zinnetjes die uit één woord bestaan, daarna uit twee en dan pas zinnetjes met meerdere woorden. Terwijl ze hiermee bezig zijn, maken ze ook dezelfde soort 'fouten': bijvoorbeeld door *loopte* te zeggen in plaats van *liep*, of *de huis* in plaats van *het huis*. Deze overeenkomsten laten zien dat de taalverwerving op een vergelijkbare manier verloopt, ongeacht het aantal talen waaraan het kind wordt blootgesteld.

Wat meertaligheid kenmerkt, is de enorme variatie. Meertalige gezinnen zijn er in alle soorten en maten. Kinderen die in deze gezinnen opgroeien, verschillen sterk in hoeveel en hoe ze hun twee (of meer) talen horen en gebruiken. Soms spreken beide ouders dezelfde thuistaal. Soms spreekt elke ouder een andere taal, waarvan er één Nederlands kan zijn. Soms gebruikt een ouder verschillende talen in hetzelfde gesprek of in dezelfde zin. Anderstalige ouders wordt regelmatig aangeraden om Nederlands met hun kinderen te spreken in plaats van hun eigen taal. Als de ouders het Nederlands onvoldoende beheersen, draagt dit taalaanbod echter niet bij tot een betere taalontwikkeling van het Nederlands bij de kinderen. Sterker nog, het zorgt ervoor dat belangrijke kansen om de thuistaal te gebruiken en te ontwikkelen blijven liggen. Ouders hoeven geen Nederlands met hun kinderen te spreken, maar het blijft natuurlijk van groot belang dat zij zich op andere manieren inspannen voor de Nederlandse taalontwikkeling van hun kinderen en van zichzelf.

"Ik begrijp het besluit, omdat zij natuurlijk wilden dat hun kind het Nederlands zo goed en zo snel mogelijk zou oppakken. Maar achteraf vind ik het jammer dat ik niet beter Arabisch spreek. Ik had het nu heel leuk gevonden als ik echt vloeiend Arabisch zou kunnen. Het goed spreken van een taal zorgt toch wel dat je je meer kunt verbinden en contact kunt maken met mensen."

Nody (27) over het besluit van zijn Arabischtalige ouders om als kind met hem Nederlands te spreken (in deze aflevering van de podcast *Kletsheads* te beluisteren).

Er zijn ook grote verschillen in de manieren waarop meertalige kinderen in contact komen met hun talen, bijvoorbeeld door boeken, filmpjes, liedjes of communicatie met grootouders en andere familieleden. Deze variatie in taalaanbod heeft gevolgen voor de snelheid waarmee kinderen hun talen leren en het niveau dat ze bereiken in deze talen. Voor het leren van iedere taal is het cruciaal dat het taalaanbod voldoende en veelzijdig is. Bij sommige kinderen zien we een verschuiving in hun voorkeurstaal van de thuistaal in de vroege jaren naar het Nederlands na een paar jaar op school. Ondanks deze variatie zijn meertalige kinderen – met een normaal gehoor en zonder neurologische afwijkingen – in staat om ten minste één taal te leren begrijpen en spreken op een niveau dat vergelijkbaar is met hun eentalige leeftijdsgenoten.

Kennis van meer dan één taal betekent dat als je iets wilt zeggen je niet beperkt bent tot één taal om je boodschap over te brengen. Dat leidt er soms toe dat meertalige kinderen – net zoals volwassenen – verschillende talen in hetzelfde gesprek of in dezelfde zin gebruiken. Het ‘mixen’ van talen klinkt ongebruikelijk voor wie eentalige gesprekken gewend is, maar het is inherent aan meertalig zijn en aan meertalige communicatie. We zien soms ook in de eentalige uitingen van meertalige kinderen invloed van de andere taal. Kinderen met Engels als thuistaal zeggen in het Nederlands weleens ‘de man’s arm’ in plaats van ‘de arm van de man’ onder invloed van de Engelse genitiefconstructie. Dat hoort ook bij meertalig zijn.

De woordenschat van meertalige kinderen in hun twee (of meer) talen wordt bepaald door de contexten waarin ze deze talen gebruiken, met wie ze de talen spreken en over welke onderwerpen. Het is dus te verwachten dat zij niet alle woorden in al hun talen zullen kennen, al is er vaak overlap in de woordenschat in hun twee talen. Als je beide talen bij elkaar optelt, kennen meertalige kinderen evenveel begrippen als hun eentalige leeftijdsgenoten en vaak dan nog in meer dan één taal. Woorden uit verschillende talen worden in hetzelfde netwerk in het hoofd van de kinderen opgeslagen en dit betekent dat zij in vergelijking met eentaligen er soms langer over doen om op het juiste woord te komen. Soms kan kennis van een andere taal ook juist helpen om woorden te herkennen.

“Tavuk ve pannenkoek”

Een Turkstalig jongetje vertelt wat zijn lievelingseten is (kip en pannenkoek).

Voorbeeld komt van onderzoeker Elma Blom

Meertalige en eentalige kinderen leren taal op dezelfde manier, maar kennis van een andere taal zorgt ervoor dat er ook belangrijke verschillen zijn tussen de twee groepen. Om meertalige kinderen niet tekort te doen, is het essentieel dat we niet alleen op het Nederlands focussen maar ook aandacht hebben voor hun thuistalen.

Het belang van een goed ontwikkelde thuistaal

Aan het begin van de basisschool hebben kinderen die thuis alleen het Nederlands hebben gehoord vaak – maar zeker niet altijd – een voorsprong in hun Nederlandse taalvaardigheid op kinderen met een niet-Nederlandse thuistaal. Kinderen die thuis weinig Nederlands hebben gehoord, krijgen vaak te horen dat ze een 'taalachterstand' hebben. Dit veelgebruikte label is misleidend en kan zelfs schadelijk zijn. Het doet namelijk afbreuk aan de vaardigheden die kinderen in hun andere taal (of talen) hebben en wekt de indruk dat deze vaardigheden van weinig belang zijn.

Het klinkt misschien tegenstrijdig, maar als kinderen aangezet worden om hun kennis van de thuistaal op school te gebruiken, kan dit positieve effecten hebben op het leren van de schooltaal. Er is weliswaar tot nu toe geen volledig interventieonderzoek uitgevoerd in de Vlaamse en Nederlandse context, maar er is geen voor de hand liggende reden waarom deze interventies hier niet zouden werken. Thuistalen kunnen ingezet worden om vakinhoudelijke kennis te doorgronden, bijvoorbeeld tijdens de rekenles. Door leerlingen die de schooltaal nog niet volledig beheersen gebruik te laten maken van al hun talige kennis, kunnen ze zich beter uitdrukken en meedoen in de klas. Ook worden er opbrengsten voor geletterdheid, taalbewustzijn en kritisch denken gerapporteerd. De thuistaal van meertalige kinderen vormt een bron van kennis waaruit geput wordt en waarop verder gebouwd wordt, ook voor het leren van het Nederlands. Leerlingen gebruik laten maken van deze kennis kan bijdragen aan het dichten van de prestatiekloof tussen meertalige en eentalige leerlingen.

Positieve aandacht voor de thuistaal is niet alleen belangrijk voor de talige en cognitieve ontwikkeling van meertalige kinderen, maar ook voor hun welbevinden. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het behoud van de thuistaal en het goed beheersen van thuistaal en schooltaal positief geassocieerd worden met een positief zelfbeeld, geluk en met minder emotionele stress. Aandacht voor thuistalen in het reguliere onderwijs ondersteunt meertalige kinderen in hun socio-emotionele ontwikkeling. Leerlingen leren elkaar beter begrijpen en leren respectvol met elkaar om te gaan. Dit geldt ook voor eentalige leerlingen: zij hebben ook baat bij meer aandacht voor talige diversiteit in de klas. Dat versterkt bijvoorbeeld hun metatalige bewustzijn en hun interculturele competenties.

"Ik merk dat het gebruik van thuistalen op de kinderopvang het kind goed doet en het kind zich daardoor veilig en gehoord voelt. Dat vind ik heel erg belangrijk. Als een kind naar de opvang komt, dan is alles nieuw. Hoe moet het kind wennen aan de omgeving als het zich niet begrepen voelt?"

Pedagogisch medewerker op de kinderopvang over het toelaten van thuistalen van kinderen op de opvang (in deze aflevering van de podcast *Kletsheads* te beluisteren).

Binnen het gezin draagt het gebruik van de moedertaal van de ouders en grootouders bij aan een betere onderlinge communicatie. In het algemeen kan gesteld worden dat kinderen hierdoor over meer sociaal kapitaal beschikken en beter in staat zijn om evenwichtige, gelijkwaardige relaties met anderen aan te gaan. Het goed beheersen en gebruiken van de thuistaal helpt meertalige kinderen ook om hun cultureel erfgoed beter te begrijpen en de wereld vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Kinderen die opgroeien in een meertalige omgeving hebben vaak een breder begrip van diversiteit en gevoeligheid voor verschillende culturen. Het kunnen opbouwen van relaties met anderen in dezelfde gemeenschap kan bijdragen aan een gevoel van *belonging*. Een goede beheersing van de thuistaal heeft ook een positief effect op de identiteit van kinderen, hoewel de relatie tussen taalgebruik en identiteit zeer complex kan zijn. Ten slotte kan het spreken van meerdere talen zorgen voor meer mogelijkheden op de arbeidsmarkt en bijdragen aan een beter toekomstperspectief. Met kennis van meerdere talen kunnen andere contacten gelegd worden, ook met anderstalige markten.

Aandacht voor thuistalen kan ook buiten het leerplichtonderwijs. Taalonderwijs in de vele andere talen die in Nederland en Vlaanderen worden gesproken vindt vooral buiten het leerplichtonderwijs plaats (moedertaalonderwijs of *heritage language education*). Uit internationaal onderzoek blijkt dat het volgen van dergelijk onderwijs positieve gevolgen heeft voor zowel de taalontwikkeling (in de thuistaal en in het Nederlands) als voor de identiteit van kinderen. Dat dit soort onderwijs een waardevolle bijdrage kan leveren aan de samenleving wordt ook door beleidsmakers erkend. In Nederland zijn er recentelijk stappen genomen om vanuit de overheid waar nodig ondersteuning en verbetering aan te bieden (zie deze kamerbrief van oud-minister Primair en Voortgezet Onderwijs Wiersma).

Een goed ontwikkelde thuistaal heeft veel voordelen. Als we deze taal negeren of, nog erger, het gebruik ervan verbieden, dan lopen meertalige kinderen en de maatschappij veel kansen mis.

“Het inzetten van meertaligheid is een toegangspoort om breed te kijken naar het leren en de groei van de kinderen.”

Leerkracht op Gentse basisschool

Dit komt uit het volgende artikel: Germeijs, V., Dekeyser, G., De Roeve, E. (contr.), Devynck, L. (contr.), Demey, J. (contr.) (2020). Interview ‘Het fundament van ons meertalenbeleid: kinderen op een positieve manier betrekken bij hun leerproces’. *Caleidoscoop*, *32*(5), 8-15.

Waardeer meertaligheid

Aandacht voor de thuistalen – ook in het onderwijs – hoeft niet ten koste te gaan van het Nederlands. Andersom hoeft aandacht voor het Nederlands niet ten koste te gaan van de thuistaal. Onderzoek laat zien dat een goed ontwikkelde thuistaal (of thuistalen) naast het Nederlands positieve gevolgen heeft voor de talige, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van meertalige kinderen en daarmee ook voor het gezin en de bredere samenleving. Daarom is het belangrijk dat ouders hun moedertaal kunnen koesteren en doorgeven aan hun kinderen. Door een goede balans te vinden, krijgen alle talen en culturen een plek in het leven van het kind en in onze maatschappij.

Laten we de meertaligheid dus waarderen en vieren zodat alle kinderen in Nederland en Vlaanderen hun potentieel kunnen bereiken en tot gezonde en gelukkige burgers kunnen opgroeien.

Bronnen

Hieronder volgt een lijst van de belangrijkste bronnen die de basis vormen voor deze adviestekst, gerangschikt per onderwerp.

Meertaligheid is de realiteit

Cijfers over meertaligheid:

Agirdag, O. (2020). Onderwijs in een gekleurde samenleving. Berchem: Epo.

KNAW. (2018). Talen in Nederland – Talen voor Nederland. Amsterdam: KNAW. Hier geraadpleegd.

Schmeets, H. & Cornips, L. (2022). Taaldiversiteit in Nederland. *Taal en Tongval*, 74, 75-106. Hier geraadpleegd.

Vlaamse Overheid. Cijferrapport taal en nationaliteit. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

Vlaamse Overheid Departement Onderwijs en Vorming. Leerlingenkenmerken basisonderwijs. Hier geraadpleegd op 15 februari 2024.

Meertaligheid in de context van wereldburgerschap, kinderrechten en duurzame ontwikkelingsdoelen:

Duarte, J. (2022). De wereld is er al. Inclusie door wereldburgerschap. Nuffic. Hier geraadpleegd.

Unicef. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

UNRIC. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

UNRIC. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

Verdrag inzake de rechten van het kind. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

Recente voorbeelden van aandacht voor meertaligheid in de brede samenleving:

Lespakket ‘Van old naor jong: Achterhooks’. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

Meertalig voorlezen in de bieb: Radio 2, Belga. Hier geraadpleegd op 5 juni, 2024.

Unsworth, S. (Host). (2023, 1 juni). De meertalige stad. Hoe gaat een stad om met zijn meertalige inwoners? (Seizoen 4, aflevering 3) [Podcastaflevering]. Hier geraadpleegd op 14 februari 2024.

Kenmerken van een meertalige taalontwikkeling

Over de overeenkomsten en verschillen tussen meertalige en eentalige taalontwikkeling:

Blom, E., Polišenskà, D., & Weerman, F. (2008a). Articles, adjectives and age of onset: The acquisition of Dutch grammatical gender. *Second Language Research, 24*, 297– 332.

De Houwer, A. (2021). Bilingual development in childhood. Cambridge: Cambridge University Press. Hier geraadpleegd.

Paradis, J., Genesee, F., & Crago, M. (2021). Dual language development and disorders: A handbook on bilingualism and second language learning (3rd Ed.). Brookes Publishing.

Unsworth, S. (2013). Assessing the role of current and *cumulative* exposure in simultaneous bilingual acquisition: The case of Dutch gender. *Bilingualism: Language and Cognition, 16,* 86-110. Hier geraadpleegd.

Over het belang van kijken naar beide talen:

De Houwer, A. (2023). The danger of bilingual–monolingual comparisons in applied psycholinguistic research. *Applied Psycholinguistics, 44*(3), 343-357. Hier geraadpleegd.

Genesee, F. (2022). The monolingual bias. *A critical analysis. Journal of Immersion and Content-Based Language Education*. *10*(2), 153-181. Hier geraadpleegd.

Over individuele verschillen onder meertalige kinderen en factoren die deze verschillen voorspellen:

Paradis, J. (2023). Sources of individual differences in the dual language development of heritage bilinguals. *Journal of Child Language, 50*(4), 793-817. Hier geraadpleegd.

Hoe taalaanbod van ouders die de schooltaal niet goed (genoeg) beheersen niet bijdraagt tot een betere taalontwikkeling in die taal:

Paradis, J. (2023). Sources of individual differences in the dual language development of heritage bilinguals. Journal of Child Language, 50(4), 793-817. Hier geraadpleegd.

Place, S., & Hoff, E. (2016). Effects and noneffects of input in bilingual environments on dual language skills in 2 1/2-year-olds. *Bilingualism: Language and Cognition*, 19, 1023–1041.

Unsworth, S. (2016). Quantity and quality of language input in bilingual language development. In E. Nicoladis & S. Montanari (Eds.), *Lifespan perspectives on bilingualism*, 136-196. Mouton de Gruyter/APA.

Unsworth, S., Brouwer, S., de Bree, E., & Verhagen, J. (2019). Predicting bilingual preschoolers' patterns of language development: Degree or non-native input matters. *Applied Psycholinguistics*, 40, 1189–1219.

Hoe de twee (of meer) talen van een meertalig kind elkaar kunnen beïnvloeden:

Kohnert, K. J., Bates, E., & Hernandez, A. E. (1999). Balancing bilinguals lexical-semantic production and cognitive processing in children learning Spanish and English. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, *42*(6), 1400–1413.

Koutamanis, E., Kootstra, G. J., Dijkstra, T., & Unsworth, S. (2023). Cross-linguistic Influence in the simultaneous bilingual child's lexicon: An eye-tracking and primed picture selection study. *Bilingualism: Language and Cognition*. Hier geraadpleegd.

Koutamanis, E., Kootstra, G. J., Dijkstra, T., & Unsworth, S. (2024). The role of cognates and language distance in simultaneous bilingual children's productive vocabulary acquisition, *Language Learning*. Hier geraadpleegd.

Poarch, G. J., & Van Hell, J. G. (2012). Cross-language activation in children's speech production: Evidence from second language learners, bilinguals, and trilinguals. *Journal of Experimental Child Psychology, 111*(3), 419–438.

Van Dijk, C. N., van Wonderen, E., Koutamanis, E., Kootstra, G. J., Dijkstra, T. D. & Unsworth, S. (2022). Cross-linguistic influence in simultaneous and early sequential bilingual children: a meta-analysis. *Journal of Child Language, 49*(5), 897-929. Hier geraadpleegd.

Het belang van een goed ontwikkelde thuistaal

Hoe inzet van thuistalen op school positieve effecten kan hebben op leren van schooltaal en op andere vakken en vaardigheden:

Attar, Z., Blom, E., & Le Pichon, E. (2022). Towards more multilingual practices in the mathematics assessment of young refugee students: effects of testing language and validity of parental assessment. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 25*(4), 1546-1561.
Hier geraadpleegd.

Blom, E., Soto-Corominas, A., Attar, Z., Daskalaki, E., & Paradis, J. (2021). Interdependence between L1 and L2: The case of Syrian children with refugee backgrounds in Canada and the Netherlands. *Applied Psycholinguistics, 42*(5), 1159-1194.
Hier geraadpleegd.

Bosma, E., Bakker, A., Zenger, L., & Blom, E. (2022). Supporting the development of the bilingual lexicon through translanguaging: a realist review integrating psycholinguistics with educational sciences. *European Journal of Psychology of Education*, 38, 225-247. Hier geraadpleegd.

Christensen, M. V. (2022). Math in Arabic and other languages: exploring the possibilities of translanguaging practices in the classroom. *International Journal of Multilingualism.*
Hier geraadpleegd.

Duarte, J. (2011). *Bilingual Language Proficiency: a comparative study*. Münster: Waxmann.

Duarte, J. (2019). Translanguaging in mainstream education: a sociocultural approach. *International journal of bilingual education and bilingualism, 22*(2), 150-164.

Moraru, M., Bakker, A., Akkerman, S., Zenger, L., Smit, J., & Blom, E. (ingediend). Translanguaging within and across learning settings: a systematic review focused on multilingual children with a migration background engaged in content learning.

Prevoo, M. J., Malda, M., Mesman, J., & van IJzendoorn, M. H. (2016). Within-and cross-language relations between oral language proficiency and school outcomes in bilingual children with an immigrant background: A meta-analytical study. *Review of Educational Research, 86*(1), 237-276.

Sierens, S., & Van Avermaet. P. (2014). Language diversity in education: evolving from multilingual education to functional multilingual learning. In D. Little, C. Leung, & P. Van Avermaet (Eds.) *Managing Diversity in Education*, 204–222. Bristol: Multilingual matters.

Smit, J. (2014). 'En nu in rekentaal!' Talige ondersteuning bieden in een meertalige rekenklas. *Levende Talen Tijdschrift*, *15*(3), 28-37.

Hoe een goed ontwikkelde thuistaal en aandacht voor thuistalen op school positieve effecten heeft op welbevinden en socio-emotionele ontwikkeling van kind en gezin:

De Backer, F., Slembrouck, S., & Van Avermaet, P. (2019). Assessment accommodations for multilingual learners: pupils' perceptions of fairness. *Journal of Multilingual and Multicultural Development, 40*(9), 833-846.

Dekeyser, G. N. M., Puschmann, P., & Agirdag, O. (2020). Multiple languages, multiple identities? Children's language characteristics and their ethnic and national identification. *Language, Culture and Curriculum, 33*(4), 368-383. Hier geraadpleegd.

Dekeyser, G. N. M., Swicegood, C. G., & Agirdag, O. (2023). Multilingual children living in multilingual families: investigating factors impacting children's happiness. *International Journal of Multilingualism*.
Hier geraadpleegd.

Jeon, A. (2020). "I had the best of both worlds": transnational sense of belonging-Second-generation Korean Americans' heritage language learning journey. *Language and Education, 34*(6), 553-565.

Müller, L.-M., Howard, K., Wilson, E., Gibson, J., & Katsos, N. (2020). Bilingualism in the family and child

well-being: a scoping review. *International Journal of Bilingualism, 24*(5-6), 1049-1070. Hier geraadpleegd.

Neerlandistiek.nl. Hier geraadpleegd op 19 juni 2024.

Stichting NOB, Nuffic, & Nederlandse Taalunie. (2022) Onbegrensd taalleren. Hier geraadpleegd.

Van Der Wildt, A., Van Avermaet, P., & Van Houtte, M. (2017). Multilingual school population: ensuring school belonging by tolerating multilingualism. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 20*(7), 868-882.

Manieren om als ouder de thuistaalontwikkeling te stimuleren en ondersteunen:

d'Haens, K., & Roest, A. (2022). Kinderen die meertalig opgroeien. Handboek voor professionals: hoe adviseer je (toekomstige) ouders van kinderen die meertalig opgroeien. Hier geraadpleegd.

Kletsheads podcast, www.kletsheadspodcast.nl

Opgroeien – Kind & Gezin, Team Pro-M (2022). Je kind meertalig opvoeden: dat is positief! Hier geraadpleegd.

Manieren om ruimte te maken voor thuistalen binnen het leerplichtig onderwijs:

Al-Obaydi, L. H., Tawafak, R. M., Pikhart, M., & Bin Hady, W. R. A., Yüce, E., & Nashruddin, N. (2022). Music as a motivational factor in second language acquisition: cross cultural insights from Iraq, Turkey, Oman, Yemen and Indonesia. Hier geraadpleegd.

Attar, Z., Smit, J. & Blom, E. (2023). Nieuwkomerskinderen aan het woord. LOWAN.

Duarte, J., & Günther-van der Meij, M. T. (2019). Meer meertaligheid in het basisonderwijs: Ja maar, hoe? Nieuwe inzichten door meertaligheidsprojecten. *Meer/Taal, 6*(2), 14-17.

Duarte, J., Günther, M. T., De Backer, F., Fijns, C. & Gezelle Meerburg, B. (2022). Talenbewust lesgeven. Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs. Coutinho.

Gielen, S. & İşçi, A. (2015). Meertaligheid: een troef! Inspirerend werken met meertalige kinderen op school en in de buitenlandse opvang. Gent: Abimo.

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA). Hier geraadpleegd op 29 april 2024.

Vedde, E., Danbury, E., Duarte, J. & Gaikhorst, L. (2023). Meertaligheid in het basisonderwijs. Handboek voor onderwijsprofessionals: Hoe benut je meertalige achtergronden van kinderen op school en in de klas? Amsterdam: Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam. Hier geraadpleegd.

Over het belang van onderwijs in de thuistaal:

Agirdag, O. (2014). Onderwijsongelijkheid tussen anderstalige en Nederlandstalige leerlingen en de effectiviteit van eentalig versus meertalig onderwijs. In B. Benyaich (eds.) Klokslag twaalf. Tijd voor een ander migratie- en integratiebeleid, 173-192. Brussel: Itinera Institute.

Delarue, S. Hier geraadpleegd op 19 juni 2024.

Lam, V. L., Chaudry, F. R., Pinder, M., & Sura, T. (2020). British Sikhs in complementary schooling: the role of heritage language proficiency and 'culture learning' in ethnic identity and bicultural adaptation. *Language and Education, 34*(1), 81–96. Hier geraadpleegd.

Van Praag, L., Agirdag, O., Van Avermaet, P., & Van Houtte, M. (2017). De meerwaarde van de thuistalen van leerlingen in praktijk omgezet: het Validiv-project in het kort. *Meertaligheid en onderwijs: Nederlands plus*, 66-78. Boom Uitgevers.

Samenstelling Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Dit advies is afkomstig van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren.
De Raad bestaat uit de volgende leden:

Jordi Casteleyn: hoofddocent Antwerp School of Education, Faculteit sociale wetenschappen, Universiteit Antwerpen

Lieve De Wachter: gewoon hoogleraar Nederlandse Taalbeheersing en Academisch Nederlands. Coördinator Schrijfcentrum, Katholieke Universiteit Leuven

Bregje Hofstede: schrijver en journalist

Matthias Hüning: hoogleraar Nederlandse taalkunde, Freie Universität Berlin (vicevoorzitter)

Franciska de Jong: hoogleraar e-Research for the humanities, Universiteit Utrecht

Forugh Karimi: psychiater, psychotherapeut en schrijver

Yasmien Naciri: ondernemer, spreker, auteur en columniste

Harold Polis: cultureel ondernemer en essayist

Gijsbert Rutten: bijzonder hoogleraar Historische sociolinguïstiek van het Nederlands, Universiteit Leiden

Sharon Unsworth: universitair hoofddocent Meertaligheid, Radboud Universiteit, Nijmegen

Anthonya Visser: decaan Faculteit der Letteren / hoogleraar Moderne Europese, in het bijzonder Duitse, Literatuur en Cultuur, Rijksuniversiteit Groningen

Rik Vosters: hoofddocent Nederlandse taalkunde, Vrije Universiteit Brussel (voorzitter)

Meer talen, meer kansen

Positieve aandacht bij meertalige kinderen voor het Nederlands én de thuistaal

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren adviseert het Comité van Ministers over het beleid van de Taalunie. De Raad kan adviezen uitbrengen op verzoek van het Comité of op eigen initiatief.
(zie ook: https://taalunie.org/informatie/421/raad-voor-de-nederlandse-taal-en-letteren)

Het advies ‘Meer talen, meer kansen’ werd op initiatief van de Raad uitgebracht en is gericht op een breder publiek. Het advies kwam tot stand binnen een werkgroep van de Raad, onder leiding van Sharon Unsworth en met medewerking van Jordi Casteleyn, Lieve De Wachter, Forugh Karimi en Rik Vosters. De tekst werd aangenomen door de voltallige Raad op 14 juni 2024. Bijkomende opmerkingen bij de tekst werden gegeven door Joana Duarte (Rijksuniversiteit Groningen) en Elma Blom (Universiteit Utrecht).

© 2024 Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

E-mail
info@raadntl.org